

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt VII. De ordine, qui in unaquaque re consideratur ex dispositione partium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

ria vinearum, alias fertilitate olerum, alias fecunditate pecorum, alias potentibus herbis, alias gemmis pretiosis, alias animalibus & bestis monituros, alias coloribus variis, alias diversarum artium studiis, aliis metallorum, alias thymiamatum diversis generibus: ut nulla profus regio sit, quæ non aliquid præ cæteris novum & speciale possideat; nulla item, quæ non aliquid novum & speciale ab aliis accipere queat.

Quid quod etiam ea, quæ humanis usibus necessaria sunt, in communi hominum frequentia, ipsa Creatoris providentia constituit; ea verò quæ non natura propter necessitatem, sed cupiditas expetit propter speciem, in abditis terrarum sinibus abscondit & ut quem amor virtutis ab immoderato appetitu non castigat, saltem laboris tædio victus conquiescat.

CAPVT VI.

De dispositione temporum.

HÆC de dispositione locorum diximus; quæ de dispositione temporum dicemus? Quis satis admirari potest, quàm mira ratione providentia divina cursus temporum distinxit? Ecce post noctem venit dies, ut torpentes in otio labor exerceat: post diem sequitur nox, ut fessos ad refocillandum quies excipiat. Non semper dies, non semper nox, non semper æqualis dies & nox; ne vel immoderatus labor debilitatos frangat, vel quies continuata naturam inficiat, vel identitas perpetua animo radium gignat. Item, quemadmodum vicissitudo dierum ac noctium animantia renovat, ita quatuor tempora anni ordine sibi succedentia, totius mundi speciem immutant.

Primum per teporem veris quadam innovatione mundus nascitur, deinde per fervorem æstatis quasi in juventutem robotatur, post hæc superveniente autumno ad maturitatem descendit, postremò succedente hieme ad defectum vergit. Idcirco autem semper deficit, ut semper post defectum renovari possit: quia nisi prius à statu suo deficerent vetera, quasi illis locum occupantibus non valerent exurgere nova. Hoc quoque satis mirabile in hac dispositione cernitur, quod ipsa tempora ita immutabili lege suæ mutabilitatis vires custodiunt, ut nec aliquando ab explendo ministerio suo deficiant, neque secus currentia ordinem primæ institutionis confundant.

CAPVT VII.

De ordine, qui in unaquaque re consideratur ex dispositione partium.

HÆC de dispositione temporum exempli causa dicta sufficiant; nunc illum ordinem prosequamur, qui in unaquaque re consideratur secundum congruam dispositionem partium. Hic verò intrinsecus est; alii, scilicet secundum locum & tempus, extrinseci sunt. Et hic quoque non minus miranda est sapientiæ efficacia, quæ ita congruè in universitate singula distribuit, ut nusquam omnino junctura partium generet repugnantiam qualitarum.

Ecce, ut exempli causa de multis pauca ponamus, in compositione humani corporis quanta elucet sapientia Creatoris? Sursum est homo uniformis, deorsum bifariam divisus; quia & uniforme est principale mentis, id est ratio, quæ in-

visibilia respicit: & ut gemina est animæ qualitas ita & concupiscentia, quæ deorsum ad terrena descendit. Item brachiis in latum extenditur, tibiis deorsum figitur statura humani corporis; quia & intentio operationis animum extendit, & affectus desideriorum figit. Item secundum latitudinem hinc inde per digitos pedum in quinque finitur humani corporis protensio; quia sive in latum tendatur animus per intentionem operis, sive deorsum figatur per desiderium affectionis, quinque sensus sunt per quos foris exit. Item digitis ternis articularum intervallis distinguuntur, qui de una palma in manibus, de una planta in pedibus prodeunt; quia de una sensualiitate quinque sensus exeunt, in quibus prima distinctione primum sensus, deinde sentire, postmodum sensibile invenitur.

Postremò in singulis digitis extremitatum articularum capita superpositis unguitibus, quasi galeata cernuntur, ut quocumque sive manus extensa, seu pes promotus offendiculum invenerit, ipsi suo munimine prorecti, illæsi permanere possint. Similiter terrena illa ad similitudinem unguum foris sensibus inherentia, quasi in necessitate nos muniunt, sed quantum non pertinent ad necessitatem, quasi extra carnem sine sensu præcidi possunt. Ecce in humana facie quàm rationabili distinctione instrumenta sensuum collocata sunt. Supremum locum obtinet visus in oculis, deinde auditus in auribus, post hunc in naribus olfactus, atque post hunc in ore gustus. Scimus autem, quod reliqui omnes sensus foris intrò veniunt, solus visus intus foras exit, & eminus posita mirà præ cæteris agilitate percipit. Bene ergo quasi speculator eminentiorem cunctis locum obtinuit, ut quæ cæteris sensibus superventura sunt, ante periculum prævidere possit. Post hunc auditus & loco & nobilitate secundus est. Deinde olfactus. Gustus autem, qui nihil sentire potest nisi id quod tangit, merito tardior cæteris sensibus in imò resedit. Tactus specialem sedem non habet, qui ideo universalis est, quia cunctis cooperatur sensibus. Vnde & in digitis pollex, qui tactum significat, coadunatis in unum digitis solus omnibus responderet; quia sint tactu nullus sensum esse potest.

Vide etiam quomodo in humano corpore ossa intrinsecus collocata sunt, quatenus robur eorum corpus sustineat; deinde caro ossa vestit, ut duritia eorum mollior tactum excipiat. Ad ultimum pellis carnem induit, ut sua quodammodo tenacitate ab incommotis foris accidentibus corpus muniat. Attendite, quomodo illud quod molle est & infirmum, in medio, quasi in loco tutiore ponitur; ne vel intrinsecus fulcimento carens cõcidat, vel extrinsecus munimentum non habens fatiscat. Quod autem in uno exemplificatum est, in cunctis generibus rerum inveniri potest. Sic enim cortex manit arboris, sic pennæ & rostra volucres, sic squammæ pisces; rebusque singulis secundum competentiam naturæ suæ, providentia Creatoris munimenta instituit. Hucusque de situ locuti sumus, nunc ad motum transeamus.

CAPVT VIII.

De omnifario rerum motu.

MOTVS est quadrifarius; localis, naturalis, animalis, rationalis: de quibus quia per singula

sitione
quan-
ta eluceat
sapientia
condito-
ris?

ESU

rit.